

Johann Wolfgang Goethe

Nyugat-keleti díván

Hikmet-náme
Bölcs mondások könyve

Talizmánt teszek mindenhová e könyvbe,
egyensúlyt teremtek vele.
Ki hívó túvel szűr bele,
jó szó derítse mindenütt örömré.

*

A mai éjt, mai napot
csak arra kérd,
amit a tegnap is adott.

*

Ki leggonoszabb korban jött világra,
az a gonoszt is jónak találja.

*

A könnyűséget az érti,
aki feltalálta és eléri.

*

A tenger árad a partra.
A föld soha meg nem tartja.

Mért rémít minden pillanat? –
Az élet kurta, hosszú a nap.
A szívemet vágy űzi, de
nem biztos, hogy az Ég fele;
mégis folyvást mennie kell,

s főként magától szökne el.
A kedves keblén megpihen,
s ha nem is tudja, ott a Menny.
Tovább sodródik, messze, el,
s mindig *egy helyen* vesztegel;
Bármire tör, ha veszt, ha kap,
a saját bolondja marad.

*

Ha sújt a sors, ezzel azt üzeni:
Tartózkodóbb légy! Fogadj szót neki!

*

Még nappal van, még munkálhat, ki él.
Mít sem tehetünk, mihelyt itt az éj.

Mi dolgod e Földön? Már kész ez a Föld,
a Teremtés Ura mindent kiötölt.
Eldőlt a te sorsod, megszabva a mérték,
megkezdted utad, hát érd el a végét:
a könny meg a bú nem másítja meg,
s egyensúlyodból a földre kivet.

*

Sors-sújtott panasza szól:
gyógyír és remény sehol,
mégis lehet gyógyító
egy-egy jóbaráti szó.

*

„Milyen sutaság volt, ügyetlenség
így fogadnotok a szerencsét!”
A lány nem bánta, ennyit mondhatok,
mert még jó párszor meglátogatott.

Örökrészem csoda tág, csoda bő!
Az idő az enyém, szántóm az idő!

*

Ha jót teszel, tedd csak a jóért!
Ezt gyermekednek add tovább;
s ha gyermekednél kár a szóért,
majd megszívleli unokád.

*

Enveri mondja, fejedelmi férfi,
Ki szív és elme titkát egyként érti:
Mindenkor s mindenhol legtöbbet ér,
ki nyíltan ítél, s mással összefér.

Dühöngsz ellenségedre?
De hisz barátod hogy lehetne,
ki lényed, s ahogy létezel,
szemrehányásnak fogja fel?

*

Butának találom szörnyen,
midőn buták a bölcsnek mondják,
hogy történelmi időkben
ne hordja magasan az orrát.

*

Ha Isten oly rossz szomszéd volna,
mint mi, nem úsznánk meg mi sem,

de Ő csöppet sem bánja, hogyha
mindenki olyan, amilyen.

*

Kelet költői – tagadni nagy kár –
nagyobbak nálunk, nyugatiaknál.
Csak egyben vagyunk jobbak náluk:
ahogy kartársainkat utáljuk.

Mindenki győzne mindenki ellen,
ezt tudta mind, ki e Földön élt.
Legyen hát mindenki kegyetlen,
de persze csak abban, amihez ért.

*

Ránk férne az Isten kegyelme!
A légy a sassal versenyezne.

*

Ha az irigység étket hajszol,
saját éhségével lakasd jól.

*

Hogyha tiszteletre vágyunk,
modorunk szűrös legyen.
Mindenre sólyommal vadászunk,
csak vaddisznóra nem.

A rám törő papoknak
ugyan már, mi segít?
Mit egyenesen fel nem fognak,
görbén sem érthetik.

*

Egy hőst vidám lélekkel feldicsérni
az tud, ki maga is babérta tört.
Az ember értékét senki sem érti,
kit hőség és fagy nem gyötört.

*

Ha jót teszel, csak tedd a jóért,
hisz úgysem marad meg neked;
s ha megmarad is, kár a szóért,
mert elveszíti gyermeked.

*

Gaz rablók elől rejtse el, míg lehet,
aranyad, távolléted és hited.

Hogy hallhatsz annyi bölcsességet,
és balgaságot, akármerre mégy?
A legifjabbak folyvást szajkózzák a vének
igéit, s azt hiszik, hogy az övék.

*

Vigyázz, ha már-már rabul ejt
az ellentmondás csábítása,
a bölcs tudatlan lesz, mihelyt
tudatlanokkal száll vitába.

*

„Az igazság mért rejtezik
vak mélységbe, tág messzeségbe?”

A megértés késlekedik!
Ha értenénk, amikor kéne,
velünk volna, egészen itt,
nyájassága és kedvessége.

Hol köt ki adományod?
Jobb, ha nem kérdezed!
Vesd a vízbe kalácsod,
s jól jön valakinek.

*

Pókot öltem, utána mégse hittem,
hogy tettemre rábólinthatok.
Mint nekem, neki is adott
egy részt e napokból az Isten!

*

„Éjünk sötét, Isten fényben delel.
Nálunk akkor mért nem így rendezte el?”

Mily tarka társaság!
Az Isten asztalánál ellenség, barát.

*

Fukarnak mondtok. Adjatok
bármit, amit szétszórhatok.

*

Mutassam meg a vidéket?
Mássz fel a tetőmre, kérlek.

*

Ki hallgat, félnie sem kell.
Megbújhat nyelve alatt az ember.

Egy úr, ki két szolgálával él,
jól ápolt nem lehet.
Nincs ház, melyben két nőszemély
rendesen sepreget.

*

Kedveskéim, rossz új szokás
így szólni: „Férfi, nő.”
Mondjátok mint Ő mondta volt:
Ádám és Éva ő.

*

Kínt és tudást Allah kegyelme
szétválasztott s volt rá oka.
Minden beteg kétségbeesne,
ha ismerné baját, mint orvosa.

*

Mindenki balgán biztos önmagában,
s magát dicséri idelent!
Ha iszlám odaadást jelent,
iszlámban élünk-halunk mindahányan.

Új házat épít, ki megszületett,
s ha meghal, átengedi másnak.
Ez másként lát neki a folytatásnak,
és senki sem építi meg.

*

Szidhatja, ki házamba lép be,
mit bevezettem itt sok éve
de kapum előtt legyen csendben,
hogy egyáltalán bevezessem.

*

Tessék ez a kis ház,
Uram, teneked;
épülhet nagyobb is,
de nem becsesebb.

Élvezd a biztonságot,
mit semmi sem fenyegethet,
vigyáz rá két barátod:
daloskönyv, boros serleg.

*

„Lokmán, a rút mit alkotott,
Mily szellemi csodát!”
Mi édesít? Hiszen tudod:
A cukor, nem a nád.

*

A Földközi-tengert Kelet
nagyszerűen szelte át;
Csak ha Háfízt ismered,
akkor érted meg Calderon dalát.

„Mért ékesíted egyik kezed
buzgóbban, mint neki járna?”
A bal kezünk mit is tehet,
ha a jobb fel nem cicomázza?
(„Érdemén felül aggatod
a díszít egyik kezedre!”
Nem díszítené fel a jobb,
a bal mit is tehetne?)

*

Ha Mekkába terelnék is
Jézus Krisztus szamarát,
ott sem lényegülne át,
hisz számár maradna mégis.

*

Megtaposva a sár
terjeng, össze nem áll.

*

De ha erővel csapdosod,
formát ölt, szilárd alakot.
Ily téglát láttál, én is láttam:
vályognak hívják Európában.

Jó emberek, búsulni kár itt!
A hibátlan tudja, ha más hibázik;
ki hibázik, az érti, mert tanul,
hogy mit tett más hibátlanul.

*

„Tömérdék jót kaptál, s te nem
köszönted meg – ez érthetetlen!”
Emiatt nem fáj a fejem,
hisz adományuk él szivemben.

*

Jó hír, jó különbségtétel
a dolgok közt: ennyit érj el;
elpusztul, ki többre tör.

*

„A szenvedély szilaj hullámverése
rendíthetetlen földre ront, hiába.”
Költői gyöngyeit partra dobálja,
s ez már az élet nyeresége.

Bizalmas

Meghallgattál pár páriát,
még hogyha ez ártott is neked;
ez a jó ember keveset kívánt
és nem is veszélyeztetett.

Vezír

Az a jó ember keveset kívánt,
de ha meghallgattam volna, hát
elvész és bevégeztetett.

(BIZALMAS

Sokan megkapták jóváhagyásodat,
még ha ez ártott is neked.
Ez a jóember itt nem kért sokat,
nem is jelentett veszélyeket.

VEZÍR

A jóember tényleg nem kért sokat,
de ha megkapja jóváhagyásomat,
azzal nyakába tette a kötelet.)

Bár rossz, van rá példa, nem kevés,
hogy Igazságot vonz a tévedés;
a szép asszonyt ki kérdi meg,
hogy tévelyegni mért siet?
Ám ha Tévedés úr igazságot űzne,
az Igazság-asszony azt ne tűrje!

Tudd meg, bosszant módfelett,
Hogy annyi a költő s egyre zengnek ők!
A verselést ki fojtja meg?
A verselők!

EÖRSI ISTVÁN fordítása